

VIATA, SLUJBA,
CAŢONUL ŞI
ACATISTUL
SFINŢILOR ŢARI
MUCENICI
MULT-PĂTIMITIORI
AI RUSIEI

Traducere de Ioana Kamata

PRECIZIA

ISBN 978-606-8195-90-2

CUPRINS

PAGINA 5	VIAȚA SFINȚILOR ȚARI MUCENICI, MULT-PĂTIMITORI AI RUSIEI
PAGINA 37	SLUJBA SFINȚILOR ȚARI MUCENICI MULT-PĂTIMITORI AI RUSIEI
PAGINA 77	CANONUL SFÂNTULUI ȚAR MUCENIC MULT-PĂTIMITOR NICOLAE
PAGINA 101	ACATISTUL SFINȚILOR MUCENICI ȘI MULT-PĂTIMITORI, ȚARUL NICOLAE, ȚARINA ALEXANDRA, ȚAREVICIUL ALEXEI ȘI ȚAREVNELOR OLGA, TATIANA, MARIA ȘI ANASTASIA
PAGINA 131	ACATISTUL SFÂNTULUI ȚAR ȘI MARE MUCENIC NICOLAE, ÎMPĂRATUL ÎNTREGII RUSII
PAGINA 149	ACATISTUL SFINTEI ȚARINE MUCENIȚE ȘI MULT- PĂTIMITOARE ALEXANDRA
PAGINA 173	ACATISTUL SFINTEI MUCENIȚE ȘI MARI CNEAGHINE ELISABETA

INTRODUCERE

Puține figuri istorice au fost atât de greșit înțelese și de defăimate precum Țarul Mucenic Nicolae al II-lea, ultimul împărat al Rusiei Pravoslavnice. Mințile moderne „occidentale,” tind să privească istoria dintr-o perspectivă strict politică. Din perspectivă ortodoxă însă, istoria este înțeleasă ca povestea aflată în desfășurare a înnoiri omului prin întruparea Domnului nostru Iisus Hristos, prin moartea Lui pe Cruce din dragoste pentru neamul omenesc, și prin Sfânta Lui Înviere.

Ascensiunea și declinul națiunilor, dezvoltarea culturii – pe scurt, întreaga istorie a omenirii – nu pot fi analizate corect decât în această cheie. Odată cu uciderea Țarului Nicolae, forma bizantină de guvernământ care Îl are drept conducător pe Hristos a luat sfârșit, fiind înlocuită de epoca prezentă – o eră a fărădelegii, apostaziei și confuziei. Domnia Țarului Nicolae a fost una ce s-a înscris în tradiția întemeiată cu șaisprezece veacuri înainte de către Sfântul Împărat Constantin cel Mare. Faptul că o tragedie de neînchipuit, cum a fost Revoluția Rusă, a putut avea loc nu face decât să confirme adevărul înștiințării biblice: „Din pricina înmulțirii fărădelegii, iubirea multora se va răci.” /Matei 24, 12/ Împăratul creștin și cucernic a fost înconjurat de persoane, printre care s-au numărat chiar și rudele sale, ale căror egocentrism, meschină-

rie și frivolitate au înlăturat din inimile lor dragostea lui Dumnezeu, până într-acolo, încât aceștia au eșuat în a-i fi alături Suveranului în clipa cea mai grea. Elementul revoluționar – vrăjmașii lui Dumnezeu – au primit astfel cale liberă pentru a distruge Sfântul Imperiu Rus și a instaura, în locul lui, o satanocrație, al cărui scop nu a fost altul decât ștergerea de pe fața pământului a pomenirii numelui lui Dumnezeu.

De-a lungul deceniilor s-a scris mult despre tragedia Țarilor Mucenici – unele texte fiind bine intenționate, altele, dezamăgitor de critice, iar altele, de-a dreptul calomniatoare – dar aproape niciun text nu a fost alcătuit din perspectiva „unității de măsură” creștin-ortodoxe. Am întocmit, așadar, materialul de față – o scurtă Viață a Țarului Mucenic Nicolae al II-lea Romanov – cu intenția de a prezenta anume această perspectivă care a lipsit până acum și pentru a-i încuraja pe credincioșii ortodocși de pretutindeni să se roage Țarului Mucenic Nicolae și familiei lui, cerând mijlocirea acestora dinaintea Tronului Dumnezeiesc.

NAȘTEREA ȘI PRIMII ANI DE VIAȚĂ AI ȚARULUI NICOLAE

Țarul-Mucenic Nicolae s-a născut în anul 1868, în Sankt-Petersburg, în ziua de 6/18 mai* – data la care

* Toate datele calendaristice care apar în text sunt conforme calendarului iulian („vechi”).

Biserica Ortodoxă săvârșește pomenirea Sfântului și Dreptului Iov, cel Mult-pătimitor. Ziua nașterii Țarului s-a dovedit a fi de însemnătate proorocească, întrucât lui Nicolae îi fusese hărăzit să urmeze pilda acestui mare sfânt al Vechiului Legământ, atât prin prisma circumstanțelor de viață, cât și a măsurii credinței pe care avea să o atingă. După cum Domnul Dumnezeu îngăduise ca Iov să pătimească multe suferințe, încercându-l în focul cel curățitor al necazurilor pentru a-i vădi credința, și Țarul Nicolae avea să fie încercat și ispitit și, tot aiodoma Dreptului din vechime, să nu cedeze, rămânând, indiferent de împrejurări, omul lui Dumnezeu.

Părinții Țarului Nicolae au fost Țareviciul moștenitor, Alexandru Alexandrovici, și Marea Ducesă Maria Feodorovna. Alexandru și Maria s-au bucurat de o căsnicie deosebit de trainică, în care nu au existat certuri și neînțelegeri. Alexandru a fost un bărbat hotărât și nesofisticat, temător de Dumnezeu, care a devenit unul dintre cei mai mari Țari ai Rusiei, cu toate că domnia sa a fost una scurtă (1881-1894). Mama lui Nicolae, fosta Prințesă Dagmar a Danemarcei, a fost o soție iubitoare și devotată și o mamă care a îmbrățișat strâns, în urma convertirii, credința drept-măritor-creștină, pe care a și transmis-o, dimpreună cu soțul său copiilor lor, întemeindu-și, așadar, familia, ca pe o *casă zidită pe stâncă*, despre care Scriptura spune că, „...venind apele mari și puhoiul izbînd în

ea, n-a putut s-o clintească, fiindcă era bine clădită pe piatră.” /Luca 6, 48/

La 1/13 martie 1881, când Nicolae nu împlinise încă treisprezece ani, a avut loc un eveniment tragic, ce avea să zdruncine sufletul simțitor al viitorului Împărat – asasinarea bunicului său multiubit, Împăratul Alexandru al II-lea, cunoscut și ca „Țarul Eliberator,” care desființase iobăgia în Imperiul Rus. Pe o stradă din Petersburg, în plină zi, a fost aruncată o bombă. În urma exploziei, au fost răniți câțiva gardieni din escorta Țarului, dar Suveranul nu a pățit nimic. Fără să țină cont de siguranța personală, acesta a coborât din trăsură pentru a-i ajuta pe răniți. În acel moment, a fost aruncată o a doua bombă, care l-a rănit fatal pe Împărat, cauzând, de asemenea, moartea altor câtorva persoane. Țarul a fost dus în grabă la Palatul de iarnă, unde și-a dat sufletul în prezența familiei îndurerate. Ulterior, la locul asasinatului a fost înălțată o măreață catedrală, cu hramul „Hristos Mântuitorul,” cunoscută și sub denumirea de „Biserica Sângelui Vărsat.”

Activitatea revoluționarilor plini de ură avea să otrăvească întreaga viață a lui Nicolae și a familiei lui. În anul 1888, în timpul unei călătorii către Cracovia a Țarului Alexandru al III-lea alături de familie, trenul imperial a fost zguduit de două explozii și a deraiat. Doar marea stăpânire de sine și uriașa putere fizică a Țarului au salvat viețile membrilor Familiei Imperiale.

În ciuda acestor împrejurări atât de grele, Nicolae – acum Țarevici – a crescut cu bine, primind o educație întemeiată pe toate virtuțile creștinești. În anii copilăriei și ai adolescenței sale, blândețea și dăruirea de sine ale lui Nicolae au lăsat o impresie deosebită în sufletul tuturor celor care l-au cunoscut. Tânărul Țarevici îmbrățișase un stil de viață auster dăruind, în schimb, cu mână largă tot ceea ce îi stătea în putință, celor mai puțin binecuvântați decât el. Este știut faptul că obișnuia să ofere anonim burse și alte beneficii multor tineri, prin mijlocirea unuia dintre dascălii săi din copilărie.

La o vârstă fragedă, Țareviciul Nicolae și-a început serviciul militar, care a contribuit esențial la maturizarea lui și în decursul căruia tânărul a dobândit un acut simț al disciplinei și al răspunderii. Tot pe atunci, în timpul unei vizite în Japonia, Țareviciul a fost atacat cu sabia și rănit de către un jandarm japonez. În calitatea sa de moștenitor al Tronului Imperiului Rus, Nicolae ar fi putut cere cu ușurință pedepsirea aspră a atacatorului. Însă Țareviciul a ales să ignore incidentul, preferând să întoarcă și obrazul celălalt și să ierte. Rana survenită la cap, în urma atacului, avea să-i pricinuiască dureri periodice, până la sfârșitul vieții. Cu privire la anii de formare ai viitorului Țar, putem spune, după cum s-a spus despre Însuși Domnul și Mântuitorul nostru, pe Care tânărul Nicolae s-a silit să Îl urmeze în chip desăvârșit,

că „sporea cu înțelepciunea și cu vârsta și cu harul la Dumnezeu și la oameni.” /Luca 2, 52/

MOARTEA ȚARULUI ALEXANDRU AL III-LEA, CĂSĂTORIA ȘI ÎNCORONAREA LUI NICOLAE

Către anul 1894, starea de sănătate a tatălui lui Nicolae, Țarul Alexandru, începuse să se deterioreze tot mai mult, iar la 20 octombrie/ 1 noiembrie, acesta a trecut la cele veșnice, sub mâinile iubitoare ale părintelui său duhovnic, Sfântul Ioan de Kronstadt. La momentul respectiv, Nicolae era deja logodit cu Prințesa Alic de Hesse, iar la mai puțin de o lună de la moartea Țarului Alexandru al III-lea, cei doi s-au căsătorit. Prințesa Alix se născuse și crescuse în cultul luteran, fiind foarte dăruită credinței sale. Însă, pentru a putea deveni Împărăteasa Rusiei, Alix a trebuit să se convertească la Ortodoxie. Fiind o femeie cu principii deosebit de solide, Prințesa nu a tratat acest aspect cu superficialitate, neprimind dintru început gândul convertirii. Dar Domnul Dumnezeu, în bună-tatea Sa atotiubitoare, nu a părăsit-o. La o vreme, după mai multe întâlniri cu un arhiepiscop ortodox, care a învățat-o despre dreapta credință, Alix a îmbrățișat cu bucurie Creștinismul Ortodox, primind Taina Mirungerii. Convertirea ei nu a fost în nicio privință un act formal. Profunzimea cu care a îmbrățișat și a trăit Ortodoxia, precum și ardoarea cu care a transmis-o

familiei sale au constituit, putem spune, o adevărată palmă duhovnicească atât pentru nobilimea rusă, cât și pentru „intelighenție,” care, urmând duhului lui Antihrist, se rușinau tot mai mult de credința creștină primită de la părinții lor, socotind-o „perimată.”

Încoronarea oficială a avut loc în luna mai a anului 1896. Înaintea ceremoniei, tânărul Țar și Țarina și-au petrecut cea mai mare parte din timp retrași, în rugăciune stăruitoare, pregătindu-se pentru a prelua răspunderea covârșitoare de a domni, cu ajutorul lui Dumnezeu, peste o națiune care era, la momentul respectiv, cea mai mare din lume, fiind și protectoarea credinței ortodoxe pe linie directă, de la Imperiul Roman Creștin. Încoronarea unui țar nu este o simplă chestiune laică, de stat. După cum arată Episcopul Nectarie Konțevici, „Țarul a fost și va fi întotdeauna uns de Dumnezeu. Această Taină se săvrârșește de către Biserică în timpul slujbei de încoronare, iar Unsul lui Dumnezeu pătrunde prin Porțile Împărătești în Sfântul Altar, se apropie de Sfânta Masă și primește Sfintele Taine la fel ca preotul, luând separat Trupul și Sângele. Astfel, Sfânta Biserică întărește înțelegerea duhovnicească deosebit de mare a acestei nevoițe – domnia unui monarh – asemuindu-o cu Sfânta Taină a Preoției. Țarul înfățișează chipul tainic, purtătorul puterii aparte a Harului Duhului Sfânt.”*

* Episcopul Nectarie Konțevici, „Semnificația tainică a martiriului Țarului,” *The Orthodox Word*, Vol. 24, Nr. 5 & 6, pag. 327.

DOMNIA ȚARULUI NICOLAE

În clipa încoronării, Țarul Nicolae a îngenuncheat și s-a rugat cu glas tare: *Doamne, Dumnezeuul părinților noștri și Împărat al împăraților, Care pre toate le-ai făcut după cuvântul Tău și cu înțelepciunea Ta ai zidit pe om, ca să meargă drept și să stăpânească cu dreptate peste lumea Ta; Tu m-ai ales pre mine și m-ai rânduit Țar și judecător peste poporul Tău. Iară eu recunosc lucrarea Ta cea de nepătruns către mine și mă plec cu mulțumire dinaintea Măreției Tale. Fă-mă, dară, Doamne și Stăpâne al meu, potrivit pentru lucrarea aceasta la care m-ai trimis pre mine; învață-mă și mă îndrumă în această măreață slujire. Și fă să fie cu mine înțelepciunea Tronului Tău celui Ceresc; trimite-o pre ea din Sfântă Împărăția Cerurilor Tale, ca să cunosc ce este bineplăcut dinaintea ochilor Tăi și ce este drept după porunca Ta. Și să fie inima mea în mâinile Tale, ca să săvârșesc tot ce este spre binele poporului pre care l-ai încredințat mie, spre slava Ta, pentru ca astfel, în ziua Judecății Tale, să dau socoteală dinaintea Ta de slujirea mea, fără vinovăție. Prin harul și milostivirea Fiului Tău, Care a fost răstignit o dată pentru noi și ale Căruia sunt toată cinstea și slava, dimpreună cu Tine și cu Duhul Tău cel Sfânt, Domnul de Viață Dătătorul, în veacul veacului. Amin.*

Vedem, așadar, cum noul Țar a dat întâietate lui Dumnezeu în toate lucrurile pe care le-a săvârșit, așezând comoara sa „acolo unde nici molia, nici rugina nu o strică, nici furii nu o sapă și nu o fură.” /Matei 6, 20/

Țarul și Țarina și-au început, astfel, noua viață, marcată de covârșitoarea răspundere pe care și-o asumaseră, devenind o adevărată pildă de dumnezeiască viețuire și de grijă păstorească pentru uriașa turmă pe care Domnul le-o încredințase. Și poate că aspectul sub care s-a manifestat întrutotul purtarea lor de grijă față de poporul rus, l-a constituit starea Sfintei Biserici Ortodoxe, de care Familia Imperială s-a preocupat cu deosebită dragoste. Țarul a investit sume mari de bani în sprijinul mănăstirilor și pentru construirea de sfinte lăcașe. Nicolae a socotit-o ca pe o îndatorire sfântă a sa restaurarea culturii tradiționale străvechi a Rusiei, ce fusese părăsită de o mare parte a clasei sociale „educate,” în favoarea culturii moderne, occidentale. Țarul a încurajat construirea de biserici în stilul arhitectural specific rusesc, preferându-l de departe stilurilor adoptate începând cu perioada „reformelor” dezastruoase instituite de Țarul Petru I și de Împărăteasa Ecaterina a II-a. A cerut să fie pictat un număr mare de icoane în stil bizantin și rusesc tradițional, împodobind, cu ele, numeroase biserici.

După cum afirma Arhiereul Mihail Polski, „în persoana Împăratului Nicolae al II-lea, credincioșii au avut parte de cel mai vrednic reprezentant al Bisericii, cu adevărat, Preabinecredincios, după cum este

numit în sfintele slujbe. Țarul Nicolae a fost, negreșit, un mare binefăcător al Bisericii, cerând întotdeauna și în toate binecuvântările ei. În timpul domniei lui, Biserica Ortodoxă Rusă a atins apogeul dezvoltării și al puterii. Numărul sfintelor lăcașe a sporit cu peste 10.000. La sfârșitul domniei lui Nicolae, în Rusia se aflau 57.000 de biserici. Numărul mănăstirilor a crescut cu 250, atingând un total de 1.025. Numeroase lăcașe străvechi au fost refăcute. Țarul a subliniat întotdeauna necesitatea imperioasă de a-i educa pe copiii de țărani în cadrul bisericilor și al parohiilor. Drept urmare, numărul școlilor de parohie a atins 37.000.”*

Literatura creștin-ortodoxă a înflorit, de asemenea. Au fost publicate numeroase reviste și titluri alese, precum *Lecturi folositoare pentru suflet*, *Dialoguri folositoare pentru suflet*, *Pelerinul*, *Cârma*, *Călugărul rus* și lucrarea arhicunoscută până în zilele noastre, *Pelerinul rus*. În timpul domniei Țarului Nicolae al II-lea, mai mult ca oricând altcândva, poporul rus s-a bucurat de o aleasă hrană duhovnicească.

Nu a mai fost vreun țar sub stăpânirea căruia să fie canonizați mai mulți sfinți ca în vremea lui Nicolae Romanov. Dragostea lui pentru Ortodoxie și pentru sfinții Bisericii nu cunoștea granițe. A făcut el însuși, adesea, presiuni asupra Sfântului Sinod pentru a grăbi proslăvirea și acordarea cinstei cuvenite multora dintre sfinții lui Dumnezeu. Printre cei canonizați

* Arhiereu Mihail Polski, *Noii Martiri ai Rusiei*, pag. 112.

în timpul domniei lui se numără: Sfântul Teodosie de Cernigov (proslăvit în 1896), Sfântul Isidor Iurievski (1897), Sfânta Eufrosina de Poloțk (1909), Sfânta Anna de Kașin (1910), Sfântul Ioasaf al Belgorodului (1911), Sfântul Ermoghen al Moscovei (1913), Sfântul Pitirim de Tambov (1914), Sfinții Ioan (Maximovici) de Tobolsk (1916) și Pavel de Tobolsk (1917) și Sfântul Sofronie de Irkutsk (1918).

Mai mult, tot în timpul domniei cucernicului Țar Nicolae, în anul 1903, a fost proslăvit de către Biserică, la insistențele Suveranului, și unul dintre cei mai binecinstiți sfinți ai Rusiei, Cuviosul Serafim de Sarov. Cu această ocazie, Nicolae a fost înștiințat cu privire la apostazia și căderea cumplete care aveau să cuprindă poporul și Biserica Rusă, datorită unei scrisori procești alcătuite de Sfântul Serafim însuși. Cu puțin timp înainte de adormirea sa, din anul 1833, Cuviosul scrisese respectiva scrisoare și o adresase „Țarului, în timpul domniei căruia avea să fiu proslăvit.” Sfântul Serafim i-a dăruit scrisoarea Elenei Motovilova, tânăra soție a lui N. I. Motovilov, cunoscut, în prezent, în întreaga Biserică, pentru convorbirea pe tema dobândirii Duhului Sfânt, pe care a purtat-o cu Sfântul Serafim de Sarov și pe care a așternut-o, mai apoi, în scris. Elena Motovilova a păstrat scrisoarea vreme de șaptezeci de ani și i-a înmănat-o Țarului Nicolae la slujba de canonizare a Cuviosului Serafim. Deși conținutul scrisorii a ră-